

Høringsnotat - trosopplæringsutvalgets rapport "Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring"

Bakgrunn for høringen

I mars 2020 vedtok Kirkerådet å oppnevne et utvalg som skulle evaluere satsingen på trosopplæringen i Den norske kirke. Det ble vedtatt et mandat for utvalget i samme sak. Etter 20 års bredt og systematisk arbeid innen trosopplæring var det behov for en gjennomgang av innhold i og organisering av trosopplæringen i dag og gi anbefalinger om veien videre.

Utvalget overleverte sin rapport "[Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring](#)" til Kirkerådet 4. januar 2022. I rapporten redegjør utvalget for sine vurderinger og anbefalinger for det videre arbeidet med trosopplæring og kirkelig undervisning og læring i Den norske kirke.

Utvalgets hovedanbefaling er at satsingen videreføres på bakgrunn av erfaringene og kompetansen som er opparbeidet gjennom reformen, med noen justeringer.

Om høringen

Kirkerådet vedtok på sitt møte i februar 2022 å sende noen av anbefalingene på høring for å få innspill til arbeidet med revisjon av [Plan for trosopplæring](#) og justering av organisering og rammer.

Rapporten har 52 anbefalinger. Kirkerådet skal følge opp rapporten, og oppfølgingen er gjort rede for i Kirkerådsaken. Et utvalg av rapportens anbefalinger er på høring gjennom dette høringsnotatet, andre anbefalinger utredes videre eller følges opp i Kirkerådets arbeid med kommende Kirkemøtesaker eller oppfølging av allerede vedtatte premisser.

Alle anbefalingene fra utvalget ligger nummerert i dette høringsnotatet slik at høringsinstansene kan lese alle anbefalingene i sammenheng. I tilknytning til spørsmål 6.1. og 14.3 stiller Kirkerådet et tilleggsspørsmål. Anbefaling 17.1. er delt opp i tre underpunkt fordi det ligger flere anliggender i anbefalingen som det vil være hensiktsmessig å få svar på.

Det kommer klart fram i høringsnotatet hvilke av anbefalingene som høringsinstansene bes om å gi hørings svar på. Det er 32 hørings spørsmål. Dette er markert i egen ramme knyttet til de aktuelle anbefalingene. I det elektroniske hørings skjemaet der hørings svarene skal avgis, ligger kun de anbefalingene som høringsinstansene bes om å gi hørings svar på.

Hvert høringspunkt har en henvisning til kapittel og sidetall i rapporten der det er mer utfyllende tekst om vurderingen som ligger til grunn for anbefalingen.

Hørings svarene vil legge grunnlag for arbeidet med revisjon av Plan for trosopplæring og justering av organisatoriske rammer for undervisningsfeltet. Den reviderte planen skal ut på høring før den skal behandles på Kirkemøtet. De organisatoriske rammene må blant annet ses i sammenheng med saken om kirkelig organisering som skal til Kirkemøtet i 2022 og arbeidet med tilskuddsforvaltning i Den norske kirke.

Sammendrag av trosopplæringsutvalgets samlede anbefalinger

Kirkens undervisningsoppdrag er en selvsagt del av kirkens oppgaver.

Undervisningsoppdraget er forankret i Jesu misjonsbefaling, sammen med oppgaver som forkynnelse og dåp.

«Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: døb dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.» (Matt 28, 18ff)

I Den norske kirkes dåpsliturgi gis menighet og kirke sammen med foreldre og faddere et ansvar for det døbte barnet og for at det kan leve og vokse i den kristne tro:

«Sammen med vår menighet og hele kirken får dere del i et hellig ansvar: å vise omsorg for barnet, be for det, lære det selv å be og hjelpe det til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så det kan leve og vokse i den kristne tro.»

Kirken har alltid arbeidet med undervisning, læring og veiledning. Undervisning og læringsaktiviteter er både historisk og teologisk en av kirkens viktigste oppdrag.

Undervisningsaspektet er et sentralt element i hele Den norske kirkes virksomhet (i gudstjenesteliv, diakoni, kirkemusikk osv.), men er i tillegg et eget felt der undervisning er det *primære*. Fra 2000 og NOU 2000: 6 har Den norske kirke hatt en unik, offensiv og ambisiøs holdning til og satsing på trosopplæring for aldersgruppa 0–18 år. Det er lagt ned omfattende innsats på alle nivå i Den norske kirke, i organisasjonene og fagmiljøene og i gjennomføring og utvikling av trosopplæringsarbeidet. Utvalgets vurdering er at satsingen har vært vellykket, og vil i særlig grad understreke den kompetansen som er systematisk opparbeidet gjennom en årrekke.

Trosopplæringsutvalget har kalt den foreliggende rapporten «Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring». Trosopplæringsutvalget baserer sine anbefalinger på spørreundersøkelser, på innspill fra enkeltpersoner og sentrale aktører på feltet, på relevant forskning og på grundige drøftinger innad i utvalget. Utvalgets hovedanbefaling er at satsingen videreføres på bakgrunn av erfaringene og kompetansen som er opparbeidet spesielt de senere årene. Samtidig inngår trosopplæringsarbeidet i en lang tradisjon for kirkelig undervisning og læring som arbeidet framover også bør bygge på. Utvalget anbefaler derfor større grad av helhetlig tenkning rundt det pedagogiske arbeidet. Det som i dag omtales som trosopplæring, bør inngå som integrert del i Den norske kirkes helhetlige undervisningsoppdrag. Det er, etter utvalgets vurdering, også behov for i enda større grad å se sammenhenger mellom kirkelig undervisning og kirkens andre hovedoppdrag, slik som for eksempel diakoni, gudstjenesteliv, forkynnelse og kirkemusikk og kultur.

Utvalget vil understreke at det er en indre sammenheng mellom de enkeltanbefalingene som legges fram, og at de samlet sett utgjør en helhet som er ment å videreføre og styrke sammenhengen og helheten i det pedagogiske arbeidet i Den norske kirke.

Anbefalinger og høringspunkt

Tilleggsspørsmål 1 fra Kirkerådet:

Utvalget understreker at det er en indre sammenheng mellom de enkeltanbefalingene som legges fram og at de samlet sett utgjør en helhet som er ment å videreføre og styrke sammenhengen og helheten i det pedagogiske arbeidet i Den norske kirke.

Har høringsinstansen en overordnet kommentar til denne helheten i rapporten?

Mandatet til utvalget var å evaluere 20 års satsing på trosopplæring i menighetene i Den norske kirke. Trosopplæringsutvalgets rapport gir en oversikt over status på trosopplæringsfeltet fra 2003 og utover. Rapporten gir verdifulle bidrag og gode innspill til det videre arbeid med å utvikle undervisningsfeltet i Den norske kirke. Rapporten dokumenter at trosopplæringsreformen har vært avgjørende for arbeidet med en fornyet trosopplæring i alle landets menigheter, og den gjør det tydelig at reformen har bidratt til en vesentlig kompetanseheving på alle nivå i Den norske kirke innenfor menighetspedagogisk grunnlagstenkning og metode/praksis.

Vi vil samtidig peke på noen overordnede utfordringer ved rapporten:

- a. Rapporten omtaler i begrenset grad det ansvar og den rolle som de kirkelige organene og instansene har for menighetens arbeid med barn og unge. Anbefalingene er preget av generelle ønsker om tiltak og satsinger, ofte uten at det blir tydelig hvem som blir utfordret til oppfølging eller ansvarsforhold. Et eksempel er at det er først på s. 60 i rapporten at det gis en omtale av at kirkens grunnleggende undervisningsoppdrag er lagt til soknet, dvs. menighetsrådet. Vi tror rapporten ville hatt større gjennomslagskraft hvis beskrivelser av status, utfordringer og anbefalte tiltak i større grad ble adressert til ansvarlig organ.
- b. Utvalget forstår undervisningsoppdraget som både en integrert del i andre deloppdrag og som en selvstendig del av kirkens helhetlige oppdrag. Samtidig har rapporten sin primære oppmerksomhet på trosopplæringsreformen som var kjennetegnet av en systematisk og målrettet satsning for at alle døpte skulle ta del i likeverdige breddetiltak i alle menigheter finansiert av statlige midler. Når utvalget f.eks. anbefaler en bredere og mer helhetlig tilnærming til undervisningsoppdraget som også inkluderer voksne, er det uklart om utvalget

samtidig anbefaler at statstilskuddet til trosopplæring skal forvaltes på en tilsvarende bred målgruppe.

KA vil derfor anbefale at det i oppfølgingen av utvalgets anbefalinger skjelner klarere mellom tiltak som angår hele bredden innen kirkelig undervisning og tiltak som angår direkte forvaltning og bruk av statlige tilskuddsmidler til breddetiltak innenfor trosopplæringen. Det er bl.a. avgjørende å få avklart i hvilken grad de statlige føringene for bevilgninger til trosopplæring fra 2003 fortsatt skal være førende for disponeringen av statlige tilskuddsmidler til lokal trosopplæring.

Vårt hørings svar vil legge hovedvekten på overordnede utfordringer og spørsmål som i særlig grad berører arbeidsgiveransvar, finansiering og organisering. Vi vil derfor legge mindre vekt på de pedagogiske og metodiske vurderinger

Del 1 Mål og innhold:

1. Formål og overordnet målsetting

1.1. Den norske kirkes målsetting om bredde, systematikk og sammenheng i det pedagogiske arbeidet bør videreføres.

➤ Kapittel 4.1 side 29

Kryss Enig **Enig**

Kryss Uenig

2. Teologisk, ekklesiologisk og pedagogisk grunnlagstenkning

2.1. Det bør legges til grunn en helhetlig og vid forståelse av kirkens pedagogiske arbeid. Det som i dag omtales som trosopplæring, bør integreres i Den norske kirkes helhetlige undervisningsarbeid og -felt.

➤ Kapittel 4.2 side 31

Kryss Enig **Enig**

Kryss Uenig

KA antar at rapportens anbefalinger knyttet til en mer helhetlig og integrert forståelse av kirkens pedagogiske arbeid bl.a. har sin bakgrunn i rammer og ordninger for organisering og finansiering som er etablert i forbindelse med trosopplæringsreformen. Disse ordningene har bl.a. fastsatt rammer for hvilke tiltak som kunne finansieres av de statlige tilskuddsmidlene til trosopplæring

basert på forutsetninger fastsatt av staten, og mange har erfart at disse rammene bl.a. har vært for avgrensede i forhold til noen tiltak og målgrupper. KA støtter i utgangspunktet rapportens anbefalinger når det gjelder behovet for en mer helhetlig og integrert forståelse av hele fagområdet kirkelig undervisning. Vi mener likevel at dette ikke må gjennomføres på en måte som svekker grunnlaget for å videreføre den statlige finansieringen av trosopplæring.

Midler til trosopplæring inngår i statens rammebevilgning til Den norske kirke, og de statlige midlene er avgjørende for at det er ressurser og stillinger til særskilte tiltak for undervisning i alle menigheter. Det er av stor betydning at staten også i framtida inkluderer kirkelig undervisning som særskilt formål for rammetilskuddet til Den norske kirke og i tråd med statens overordnede tros- og livssynspolitik. KA har merket seg at trossamfunnsloven ikke omtaler trosopplæring/kirkelig undervisning som et særskilt statlig utgiftsansvar. I regjeringens årlige budsjettproposisjoner blir imidlertid trosopplæring omtalt direkte som formål for det statlige tilskuddet i tråd med tidligere oppfølging av Stortingets vedtatte trosopplæringsreform i 2003. Det er derfor fortsatt grunnlag for å forvente en videreført ressursinnsats fra statens side på dette området.

En videreføring av statlige midler til kirkelig undervisning i minst samme omfang som i dag og vil imidlertid forutsette at det en avstemt forståelse mellom Den norske kirke og Storting/regjering når det gjelder formål og premisser for forvaltningen av de statlige midlene til kirkelig undervisning. På denne bakgrunn vil KA anbefale at det etableres en tettere dialog med bl.a. Barne- og familiedepartementet om det statlige tilskuddet til kirkelig undervisning. Denne dialogen bør bl.a. søke å avklare rammer og handlingsrom for justeringer/endringer i bruken av disse midlene i tråd med utvalgets anbefalinger. Dette vil kunne være avgjørende for at den kirkelige forvaltningen av de statlige midlene til trosopplæring skjer på en måte som fortsatt gir stor politisk legitimitet for å opprettholde statlig tilskudd til dette formålet.

2.2. Undervisningsfeltet i Den norske kirke bør forankres i en helhetlig og eksplisitt teologisk og pedagogisk grunnlagstenkning som både rommer spesifikke undervisningsaktiviteter og elementer av kirkelig undervisning og læring i andre deler av Den norske kirkes virksomhet.

➤ Kapittel 4.2 side 35

Kryss Enig ***Enig***

Kryss Uenig

3. Benevnelse

- 3.1. Dagens ordning med trosopplæring bør inngå i en helhet og sammenheng med Den norske kirkes undervisningsfelt og benevnes som «Kirkelig undervisning og læring».

➤ Kapittel 4.3 side 37

Kryss Enig

Kryss Uenig **Uenig**

Hvis uenig:

- Benevnelsen trosopplæring bør videreføres. **Nei**
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

Benevnelsen bør være: Kirkelig undervisning.

Vi foreslår dette av historiske grunner. Begrepet kirkelig undervisning ble særlig ved innføringen av katekettjenesten i 1969 etablert som et samlebegrep for all kirkelig undervisning: trosopplæring for alle aldrer (0-100) og barnehage/skolekirke-samarbeidet. Det er gode grunner for å fortsette tradisjonen med å bruke kirkelig undervisning som samlebegrep – dette blir også bekreftet av fakultetene der begrepet «master i kirkelig undervisning» er godt innarbeidet. Begrepet er godt etablert som samlebegrep for et større fagområde, og står seg godt sammen med fagområdene diakoni og kirkemusikk.

Vi mener at Kirkelig undervisning og læring passer bedre til bruk i pedagogiske sammenhenger der selve tiltaket beskrives som en aktivitet der læringen er i fokus. Vi avfeier altså ikke begrepet som sådan, men mener begrepet er mer hensiktsmessig for å beskrive den pedagogiske læringssituasjonen, og ikke som samlebegrep for et helt fagområde.

Videre bør begrepet trosopplæring beholdes, selv om det er omdiskutert. Dette fordi det er godt innarbeidet og kommuniserer hensiktsmessig både internt og eksternt. Begrepet er også viktig i en økumenisk sammenheng, og synliggjør at vi er en del av en global kirke. Trosopplæringen omtales da som en del av det som skjer innenfor fagområdet Kirkelig undervisning.

4. Målgruppe

- 4.1. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør omfatte alle døpte og alle interesserte.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Kryss Enig **Enig**

Kryss Uenig

Hvis uenig:

- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

Vi deler utvalgets intensjon om å etablere begreper som er mer inkluderende enn «udøpte» og «ennå ikke døpte». «Interesserte» kan fungere. Når utvalget tar til orde for et «helhetskatekumenat», ser vi at det kan få konsekvenser for bredden og

omfanget av arbeidsoppgavene for de undervisningsansatte. Vi regner ikke med at feltet vil få tilført økte ressurser, noe vil måtte bety en tydeligere prioritering, og om det f.eks. vil utfordre målsettingen om 315 timer trosopplæring til alle døpte. Vi viser også til våre kommentarer til spørsmål 2.1 om bruken av statlige tilskuddsmidler, og anbefaler at det vurderes særskilt om det vil være grunnlag for en mer utvidet målgruppe i forvaltningen av statlige midler til trosopplæring

4.2. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør legge livslang læring til grunn og omfatte både barn, unge og voksne.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Hvis uenig:

- 0-18 år slik aldersinndelingen er i dag i Plan for trosopplæring.
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

Det er positivt at det understrekes at kirkens undervisningsoppdrag har livslang læring som grunnlag. Dette spørsmålet er imidlertid noe uklart, da det ikke er noe nytt at kirkens undervisningstjeneste også har inkludert voksne, jfr bl.a. tjenesteordning for kateketer som ikke legger aldersbegrensninger for tjenestens formål. Den målrettede satsingen på trosopplæring finansiert av statlige tilskuddsmidler har imidlertid hatt en tydeligere avgrensning til tiltak som omfatter barn og unge mellom 0 – 18 år. Vi er spørrende til om det er formålstjenlig å omprioritere bruken av dette tilskuddet til andre formål enn de som primært har barn og unge som målgruppe. Vi viser her også til svaret vårt i 4.1. der vi peker på behovet for å avklare grunnlaget for bruk av statlige midler til en slik utvidet aldersgruppe. KA er positiv til økt bevissthet på voksenundervisning som en del av en bredere forståelse av menighetens undervisningsoppdrag, men vi mener det er uheldig hvis det innebærer en nedskalering av den innsatsen som i dag gjøres overfor barn og unge.

5. Planverk

5.1. Det bør utarbeides et helhetlig, overordnet planverk for kirkelig undervisning og læring som omfatter en revidert og mer eksplisitt grunnlagstenkning og verdigrunnlag, samt rammeplaner for ulike målgrupper.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Hvis uenig:

- Plan for trosopplæring fungerer godt slik den er i dag.
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

Innledningsvis vil vi bemerke at dagens trosopplæringsplan allerede er et planverk som inneholder rammeplaner for ulike aldersgrupper 0-18 år. Vi støtter behovet for

det vi vil omtale som en revidering av nåværende plan. Den kan da med fordel inkludere aldersgruppene over 18 år og en mer helhetlig tilnærming til kirkens undervisningstjeneste.

Vi støtter utvalgets innstilling om at revidert planverk bør være på et overordnet nivå uten unødvendig detaljstyring fra nasjonalt nivå. Vi vil også anbefale at dagens grunnlagstenkning med vekt på læringsfellesskapet, barneteologi og livsmestring bør videreutvikles i en revidert rammeplan for trosopplæring.

5.2. Rammeplanene for de ulike målgruppene bør være på et mer overordnet nivå som dermed gir større lokalt handlingsrom.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Dagens trosopplæringsplan er allerede på et overordnet nivå som forutsetter en lokal planprosess. Denne linjen bør videreføres, og lokal frihet og handlingsrom innenfor vedtatte rammer bør understrekes i nytt planverk.

5.3. I det helhetlige, overordnede planverket bør det utarbeides rammeplaner for henholdsvis

5.3.1. barn 0–14 år

5.3.2. konfirmasjonstiden

5.3.3. ungdom 15–19 år

5.3.4. voksne

➤ Kapittel 4.5 side 40

Kryss Enig

Kryss **Uenig**

Her er vi delvis uenig. Vi støtter forslaget om å lage en egen rammeplan for voksenopplæring, jfr. livslang læring, men vi mener at aldersgruppene 19-30 år bør få egen omtale. I tillegg forslår vi å beholde rammeplaner for barn 0-5/6 år, og barn 6-13 år. Dette fordi den pedagogiske grunnlagstenkningen og metode er vesentlig forskjellig for barn i de ulike aldersgruppene. For eksempel bør småbarnspedagogikken spille en vesentlig rolle i tilnærmingen til de minste barna. Trosopplæring for barn under skolealder skjer ofte i rammen av familiearbeid (babysang/familiekor mv), men også tilrettelagt som «trosopplæring i hjemmet».

Vi forslår derfor følgende aldersinndeling:

0-5/6 år: Småbarn

6-13 år: Barn

14-15 år: Konfirmasjonstiden

15-18 år: Ungdom

19-30 år: Unge voksne

30+: Voksne

5.4. I stedet for kjernetekster bør undervisningsaktiviteter følge kirkeårssyklusen og tar utgangspunkt kirkeårets tekster, tilhørende salmer og andre kirkemusikalske og -kulturelle uttrykk.

➤ Kapittel 4.5 side 43

Kryss Enig

Kryss **Uenig**

Her bør de ikke være enten - eller, men et både - og.

Kjernetekster bør beholdes. Dette er bl.a. avgjørende for små menigheter som er avhengig av å konsentrere trosopplæringen i perioder, og det er viktig for de barna som deltar på trosopplæring bare av og til. For små menigheter kan en kirkeårssyklus slå uheldig ut, f.eks. hvis all trosopplæring samles kun rundt høytidene. For større menigheter, eller der barna deltar jevnlig i trosopplæringen, kan en kirkeårssyklus muligens være en hensiktsmessig måte å jobbe på. Å legge opp undervisningsaktivitetene kun etter kirkeårssyklusen vil uansett være å begrense lokal frihet, og i tillegg krever det at de samme barna møter igjen og igjen, noe som vi vet ikke er tilfelle de fleste steder.

Å beholde kjernetekster er viktig av hensyn til barns alder og modning. Det er ikke likegyldig hvilke tekster som skal formidles til særlig de minste barna, og her vil kirkeårets tekster ikke strekke til. Ved å ta utgangspunkt i kirkeårets forellingstekster vil også utvalget av tekster bli svært avgrenset. Vi mener at barn og unge trenger en større bredde av fortellinger, og at utvalget må skje ut fra barneteologiske perspektiv, og ikke ut fra ønske om en større integrering av barn og unge i gudstjenesten, som vel er det underliggende motivet her.

Barns deltakelse under gudstjenesten er i så måte et supplement til den systematiske trosopplæringen som skjer på barns egne premisser.

Vi vil derfor anbefale at det utarbeides både en anbefalt liste med kjernetekster for de ulike aldersgruppene, samt en anbefalt kirkeårssyklus. På den måten vil rammeplanen i større grad kunne imøtekomme ulike behov.

6. Forholdet mellom lokalt handlingsrom og nasjonal styring

6.1. Den sentrale styringen av undervisningsfeltet bør bli mer overordnet, mens det bør gis større handlingsrom på lokalt nivå innenfor det rammeverket som gis.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Ressurssituasjonen til menighetsrådet og fellesrådet (frivillige, ansatte, økonomi, kirkebygg, geografi mm), legger de viktigste rammene for hva som er realistisk å få til. Planverktøy fra nasjonalt nivå er primært et godt rammeverk i det lokale arbeidet for å prioritere og å utvikle lokale løsninger med egen profil. Vi vil anbefale en rammeplan med noen enkle og klare rammer som gir en tydelig retning og en felles profil for hele Den norske kirke, men med nødvendig handlingsrom som motiverer og vektlegger lokalt ansvar. Dette er særlig viktig av hensyn til små menigheter med begrensede ressurser.

Tilleggsspørsmål 2 fra Kirkerådet:

Hvordan bør ordningen for godkjenning av plan for undervisningsfeltet være i fremtiden?

Enten Kryss: Ordningen bør fortsatt være at plan for undervisningsfeltet sendes til godkjenning hos biskop etter vedtak i menighetsrådet.

Begrunn svaret (fritekst):

Eller **Kryss** Ordningen bør være at plan for undervisningsfeltet ikke sendes til godkjenning hos biskop etter vedtak i menighetsrådet, slik at man følger samme praksis som ved plan for diakoni og plan for kirkemusikk.

Begrunn svaret (fritekst): **Enig.**

Vi mener at godkjenning av planer for undervisningsfeltet i større grad kan behandles på lik linje med gjeldende praksis innen diakoni- og kirkemusikkfeltet. Som mottakere av tilskuddsmidler bør det imidlertid kunne stilles krav for rammer for bruk av tilskudd, at det foreligger en plan i alle menigheter, og det bør forutsettes at disse planene sendes til biskopen til orientering. Dagens godkjenningsordning hadde sin funksjon med etableringen av trosopplæringsreformen, men en særskilt godkjenning nå er verken nødvendig eller formålstjenlig.

En klarere myndiggjøring av de lokale rådsorganene på feltet tydeliggjør det lokale plan og virksomhetsansvaret. Samtidig understrekes biskopens tilsynsrolle ved at biskopen kan påpeke forhold ved planen som bryter kirkens lære, ordninger eller sentrale forutsetninger.

Tilskuddsordningen gir grunnlag for mer omfattende rapporteringsrutiner for undervisningsfeltet, men disse er primært ikke begrunnet i biskopens tilsynsrolle, men er begrunnet i oversikt over bruk og resultater av offentlige tilskuddsmidler og Kirkerådets overordnede styring av disse midlene. Det vises her til tilsvarende rapporteringsrutiner for fellesrådets bruk av kommunale tilskuddsmidler.

6.2. Ressursbanken og mulighetene for og tilgang til informasjons- og erfaringsdeling, ressurser og materiell bør videreføres og styrkes.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

6.3. Arbeidet med digitale, pedagogiske ressurser bør styrkes både på lokalt og sentralt nivå og må ses i sammenheng med Den norske kirkes digitale satsing.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

7. Mangfold og likeverd

7.1. Perspektivene på mangfold og likeverd bør styrkes i den teologiske og pedagogiske grunnlagstenkingen og tydeligere slå fast alles mulighet til å delta. **Enig**

7.2. Ressursbanken bør gjennomgående tematisere inkludering og universell utforming i undervisningsopplegg og pedagogiske ressurser. **Enig**

7.3. Inkludering og universell utforming bør være tema i kompetansehevende tiltak. **Enig**

8. Forholdet mellom «bredde» og «kontinuerlig»

8.1. Målet om kvalitativ og kvantitativ bredde bør opprettholdes. Breddetiltakene er nødvendig for å nå medlemmene i en folkekirke og tiltakene har skapt vekst og utviklet gudstjenestelivet.

➤ Kapittel 4.8 side 46

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Eventuell kommentar (fritekst)

Breddetenking bør opprettholdes. Likevel må metodefrihet og lokalt virksomhetsansvar understrekes.

8.2. Det som oppleves som et kunstig og organisatorisk skille mellom tidsavgrensede breddetiltak og kontinuerlig arbeid bør bygges ned. Det bør legges en helhetlig forståelse av og målsetting for kirkelig undervisning og

læring til grunn, slik at tiltakene utfyller hverandre. Det bør tas nødvendige grep på alle nivå slik at tiltakene kan ses i sammenheng.

➤ Kapittel 4.8 side 46

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Eventuell kommentar (fritekst)

KA erfarer at det er noen av ordningene fastsatt av Kirkerådet som styrer av statlige tilskuddsmidler som har bidratt til å etablere kunstige og organisatoriske skiller innenfor undervisningsfeltet. Det vil kreve flere endringer i dagens styringssystemer for å endre på dette. Menighetsråd og kirkelig fellesråd bør ha stor grad av lokal frihet i hvordan de organiserer sitt arbeid, så lenge de er innenfor felles overordnede rammer.

9. Trosopplæring i hjemmet

9.1. Både Den norske kirkes grunnlagstenkning og rammeplaner bør eksplisitt omtale og understøtte kirkens undervisning og læring i hjemmet som en naturlig del av undervisningsoppdraget.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

9.2. Det bør utarbeides mer materiell som kan understøtte foreldrenes arbeid med kirkelig undervisning og læring i hjemmet, herunder også digitale ressurser.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Flere forlag og organisasjoner har over år arbeidet mye med trosopplæring i hjemmet. Dersom «trosopplæring i hjemmet» skal bli en egen og større satsing, vil vi oppfordre KR til å støtte opp under de som allerede jobber godt med dette.

9.3. Oppfølging av faddere bør styrkes, og det må arbeides fram hensiktsmessige system for å få tillatelse til oppfølging av fadderne som tar nødvendige personvern hensyn.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Flere forlag og organisasjoner har over år arbeidet mye med fadderrollen. Dersom «trosopplæring i hjemmet og fadderrollen» skal bli en egen og større

satsing, vil vi oppfordre KR til å støtte opp under de som allerede jobber godt med dette.

10. Barnehage/skole-kirkesamarbeid

10.1. Barnehage/skole-kirkesamarbeidet bør utredes nærmere.

Enig. Det kan være behov for at kirkens samarbeid med barnehager og skoler får en egen utredning. Både barnehagens og skolens rammeplaner er forholdsvis nye, hhv fra 2017 og 2020. I tillegg har opplæringslovens formålsparagraf en rekke knagger for samarbeid mellom skole og kirke: «Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane. Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.» Opplæringsloven § 1-1

Det er behov for en gjennomgang av både juridiske og organisatoriske rammer for samarbeidet for eksempel rundt skolegudstjenesten. Videre kan vektleggingen på pedagogiske prinsipper som dybdelæring, elevmedvirkning, kritiske tenkning, og vekt på grunnleggende verdier og livsmestring utvide mulighetsrommet i samarbeidet kirke-skole.

11. SFO-satsing

11.1. Det bør satses mer på skolefritidstilbud i regi av Den norske kirke og med utgangspunkt i rammeplan for SFO.

➤ Kapittel 4.11 side 54

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Eventuell kommentar (fritekst):

Vi antar at det er store muligheter for å invitere til trosopplæring i SFO-tiden, og flere menigheter har allerede gode erfaringer på dette. Det er likevel behov for å avklare mulighetsrommet i lys av rammeplan for SFO og rammer for bruken av statlige tilskuddsmidler. Det bør også ligge til rette for spennende samskappingsprosjekt nettopp i SFO-tiden.

12. Samiske perspektiver, samisk trosopplæring og døvekirkens trosopplæring

12.1. Samiske perspektiver bør være en del av grunnlagstenkning for kirkelig undervisning og læring. **Enig.**

12.2. Kunnskap om det samiske bør fortsatt være en del av den norskspråklige planen. **Enig.**

- 12.3.** Arbeidet med revidering av rammeplan for samisk kirkelig undervisning og læring bør skje parallelt med de andre rammeplanene.

Enig.

- 12.4.** Planverkets overordnede del (grunnlagstenkningen) bør foreligge på samiske språk. ***Enig.***

- 12.5.** I arbeidet med grunnlagstenkningen for kirkelig undervisning og læring bør døves erfaring som minoritet tas med. ***Enig.***

- 12.6.** Arbeidet med revidering av rammeplan for kirkelig undervisning og læring for døve bør skje parallelt med de andre rammeplanene. ***Enig.***

Eventuelt øvrige kommentarer til del 1

Eventuelle kommentarer til del 1: Mål og innhold

Del 2 Organisatoriske rammer:

13. Plan og rapporteringsverktøy

- 13.1. Sammenhengen mellom plan og rapportering bør styrkes, være både kvalitativt og kvantitativt orientert og i større grad ses på som strategiske verktøy for evaluering og utviklingsarbeid.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Hvis uenig, begrunn svaret (fritekst)

Her er svaret litt både-og!

Spørsmålet er uklart, da rapporten sier lite om formål og bruk av rapporteringsresultatene. Det gis heller ikke noen vurdering av dagens rapporteringssystem, og om den har vært et godt strategisk verktøy lokalt eller for arbeidet med trosopplæring på regionalt eller nasjonalt nivå.

- 13.2. Rapportering på kirkelig undervisning og læring på lokalt plan bør være helhetlig og tverrfaglig.

13.3.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

KA legger til grunn at det er den statlige tilskuddsordningen som er bakgrunnen for at det er behov for en mer omfattende rapportering på undervisningsfeltet enn det som framkommer av menighetens årsstatistikk. Bredden av tiltak på undervisningsfeltet bør derfor inngå i menighetens årsstatistikk, og så vil det være rammene for rapporteringen av statlige tilskuddsmidler som avgjør omfanget og innhold for en egen rapportering på dette feltet.

13.4. Helhetlig menighetsplan bør gjøres obligatorisk på sikt.

➤ Kapittel 5.1 side 59

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Enig i intensjonen, men KA vil avvente å ta endelig stilling til om helhetlig menighetsplan skal gjøres obligatorisk før vi vet mer om både denne planens utforming og de forutsetningene som følger av at den eventuelt gjøres obligatorisk.

14. Økonomi og tilskuddsforvaltning

14.1. Økonomien må sikres i fortsettelsen, minst på det nivået det er i dag.

14.2. Det er behov for å utrede mulige endringer i kriteriene for fordeling av tilskuddet til fellesrådene, for eksempel med utgangspunkt i tildeling på grunnbeløp eller pr. døpt, samt ett felles fordelingssystem for kirkelig undervisning og læring der sentralt finansierte kateketstillinger inngår i ordningen.

14.3. Ved mindreforbruk av tildelte midler bør det i større grad kunne være mulig å sette av udisponerte midler for større satsinger og mer langsiktighet i arbeidet med kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

KA er kritisk til flere sider ved dagens tilskuddspraksis. KA savner at rapporten på en mer utførlig måte beskriver rammer og handlingsrom for forvaltningen av midler til trosopplæring, bl.a. Kirkemøtets, Kirkerådets og bispedømmerådernes mulighet til å prioritere kirkelig undervisning i sine budsjettvedtak. Vi vil peke på følgende forhold:

- 1. Tilskuddene til trosopplæring har over flere år ikke vokst i takt med lønnsutviklingen. Dette har bidratt til at det mange steder har blitt et betydelige etterslep som fører til at lønnsutgiftenes andel av tilskuddet øker, eller at stillingene reduseres.*
- 2. Endringer knyttet til utdanning og kvalifisering til stillinger medfører ikke økt tilskudd, men blir en kostnad som må håndteres av arbeidsgiver alene.*

- Tilskuddssystemet bidrar derfor ikke til å styrke fagkompetanse og kvalifisering til menighetspedagog og/eller kateket på undervisningsfeltet.*
3. *Den relativt gode økonomien i bispedømmerådene i de siste 2 årene har i liten eller ingen grad medført noen styrking av tilskuddene til stillinger eller tiltak innen kirkelig undervisning. Adgangen til å disponere mindreforbruk fra Budsjettgruppe 1 til økt innsats og tilskuddsposter i budsjettet er f.eks. i liten grad benyttet.*

KA ønsker at tilskuddssystemet gjennomgås med formål om at det bidrar til faglighet, forutsigbarhet og kvalitet innen kirkelig undervisning. Det er en særlig utfordring å utvikle tilskuddsordningen slik at det underbygger Kirkemøtets satsing på kompetanse mv innenfor kirkelig undervisning, jfr. saken om kvalifikasjonskravene som ble behandlet på Kirkemøtet i 2021. Det er også behov for å skape arenaer og tjenlige ordninger for å forbedre dialogen mellom fellesrådene og bispedømmerådet innenfor tilskuddsforvaltningen.

Tilleggsspørsmål 3 fra Kirkerådet:

I dag håndteres mindreforbruk forskjellig i de ulike bispedømmerådene. Hvordan bør det håndteres i fremtiden?

Enten Kryss Praksisen knyttet til mindreforbruk bør være mer enhetlig enn den er i dag.

Eller Kryss Praksisen knyttet til mindreforbruk bør fortsatt være forskjellig fra bispedømmeråd til bispedømmeråd.

KA ønsker å legge til rette for økt lokal fleksibilitet ved at mindreforbruk i større grad kan overføres til neste år.

KA finner grunn til å løfte fram utfordringen knyttet til at lokal arbeidsgiver får større framtidige pensjonsforpliktelser ved tilsetting av medarbeidere innen kirkelig undervisning. Dette vil bl.a. innebære økte årlige reguleringspremier som innebærer en innbetaling for å oppregulere "kapitalbeholdningen" for både nåværende og tidligere tilsatte for å møte forpliktelsene til framtidig pensjon. Reguleringspremien for trosopplæringsstillingene var forholdsvis lave da stillinger ble etablert i trosopplæringsreformens første fase, men de vil gradvis øke når antallet personer som har vært i stilling øker og på antall år tilsatte har vært i stilling. Denne utfordringen er ikke omtalt i rapporten, men fortjener økt oppmerksomhet fra Kirkerådets side. KA vil bl.a. anbefale at det i større grad legges til rette for at det avsettes midler i fond for å møte framtidige pensjonsforpliktelser.

- 14.4. Tilskudd til kirkelig undervisning og læring bør ses uavhengig av andre inntektskilder også når det gjelder rapporteringen.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Kryss Enig

Kryss Uenig

Spørsmålet er uklart, men angår formålet med den særskilte rapporteringen for trosopplæringsfeltet, jfr. vårt svar på høringsspørsmål 13.2. Den særskilte rapporteringen for trosopplæringen er knyttet til behovet for dokumentasjon mv for bruk av statlige tilskuddsmidler. Det er derfor uklart om hva som er bakgrunnen for behovet for at det skal rapporteres om bruken av andre midler innenfor dette feltet.

- 14.5. Tilskuddet til lokalkirken bør sendes til fellestrådsnivået for hensiktsmessig ressursutnyttning.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Kryss Enig

Kryss Uenig

KA mener dette er en unødvendig presisering, da det er forutsatt i kirkeordningens (§ 17, fjerde ledd) at det er fellestrådet som forvalter tilskudd til kirkelig virksomhet fra nasjonalt nivå. Det er en kjerneoppgave for et kirkelig fellestråd å vurdere hvordan tilskuddsmidler til virksomhet i soknene skal forvaltes, prioriteres og fordeles på en best mulig måte, herunder vurdere fordeling mellom driftsmidler og stillinger, stillingsstruktur mv. KA mener derfor det er ikke er i tråd med kirkeordningens forutsetninger hvis nasjonale tilskuddsmidler fordeles direkte til menighetsrådene eller på soknenivå på en måte som innskrenker fellestrådets mulighet til en helhetlig forvaltning i fellestrådsområdet. Det kan selvsagt stilles målsettinger og krav til fellestrådernes forvaltning av midlene for å sikre nasjonale mål og standarder, f.eks. at det må sikres at barn og unge i alle sokn skal få et likeverdig trosopplæringstilbud. Innenfor disse kravene bør fellestrådene gis handlingsrom for lokal tilpasning, lokal profil og lokal prioritering.

15. Organisering og ledelse

- 15.1. Det bør sikres tilstrekkelige ressurser til fagutvikling for ansatte på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

- 15.2. Det bør vurderes hvilket nivå som skal utøve den faglige og strategiske ledelsen, om det skal være sokn, fellestråd, prosti eller bispedømme.

16. Stillingstyper, - andel og -benevnelser

- 16.1. Det bør være en stillingsandel på minimum 50 % for å forhindre at det blir for mange små stillinger som arbeider med kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.4 side 65

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Eventuell kommentar (fritekst)

KA støtter i utgangspunktet arbeidet for å få større stillinger innen kirkelig undervisning. Samtidig er vi skeptisk til for rigide regler eller ordninger som binder lokalt handlingsrom og lokale løsninger. KA vil derfor avvente med å ta stilling til denne saken inntil vi ser hva som eventuelt kommer av konkrete forslag til tiltak for større stillinger på dette feltet. Vi vil bl.a. foreslå at tilskuddsordningene styrkes og utvikles slik at det stimulerer til samarbeidsløsninger, kombinasjonsstillinger eller at det gis ekstra midler til forholdsvis små fellestråd.

- 16.2. Tjenesteordningene, spesielt for kateket og prest, bør gjennomgås og revideres og det bør samtidig ses på samordning på tvers med tanke på kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.4 side 65

Kryss **Enig**

Hvis enig, begrunn svaret (fritekst)

Kryss Uenig

KA erfarer at det i forbindelse med trosopplæringsreformen har utviklet seg et skille mellom de opprinnelige kateketstillingene og de nye stillingene innen trosopplæring. KA vil anbefale en større samordning og mer helhetlig tenkning om alle stillinger innen kirkelige undervisning, bl.a. når det gjelder tilskuddspraksis.

KA støtter behov for en gjennomgang av tjenesteordningene som direkte angår kirkelig undervisning. Det er bl.a. behov for å klargjøre ansvarsforhold når det gjelder konfirmasjonstiden. Det er også behov for å tydeliggjøre forholdet mellom menighetsrådets virksomhetsansvar, arbeidsgivers ansvar for å organisere og lede arbeidet og stillingenes selvstendige ansvar for den faglige utførelsen.

Ved en gjennomgang av tjenesteordningene bør den kirkelige og faglige identiteten til undervisningstjenesten videreutvikles, bl.a. for å bidra til

undervisningsstillinger med god rekruttering, styrket kompetanse, og faglig/rollemessig trygghet.

- 16.3. Samlebetegnelse for kirkelig undervisning og læring og stillinger i kirkelig undervisning og læring bør være «undervisningstjenesten» og «undervisningsansatte». **Enig**

17. Kompetansekrav og kompetansebehov

- 17.1.1. Det bør arbeides systematisk for at alle som har undervisningsstilling i Den norske kirke har en minimumskompetanse på 30 studiepoeng pedagogikk og 30 studiepoeng kristendomsfag.
- 17.1.2. I en funksjon som kirkelig undervisningsleder bør kompetansekravet være tilsvarende som kompetansekravene til kateketstilling.
- Kapittel 5.5 side 69

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Til 17.1.1: KA vil vise til våre kommentarer til spørsmål 14.1-3 når det gjelder tilskudd fra bispedømmerådene til stillinger innen undervisning. Dagens tilskuddspraksis bidrar ikke til å underbygge forventninger til kompetanse. KA vil anbefale en helhetlig gjennomgang av tilskuddsordningene med sikte på en utvikling som i større grad underbygger forventningene om kompetanse og faglig utvikling.

Til 17.1.2: KA er i utgangspunktet positiv til forventningen om høy faglig kompetanse til en funksjon som undervisningsleder. KA erfarer imidlertid at tjenesteordningens omtale av kateketens rolle som «leder av undervisningstjenesten» ikke er tilstrekkelig avklart, og det er tilsvarende uklart hva som menes med kirkelig undervisningsleder, særlig mht. til personallederansvar for andre tilsatte innen kirkelig undervisning, og ledelse av andre yrkesgruppers deltakelse i undervisningsarbeidet. Vi foreslår derfor at dette blir vurdert nærmere i forbindelse med gjennomgangen av tjenesteordningene.

- 17.1.3. Det bør vurderes å stille krav om praktisk-teologisk (kateketisk) kompetanse på bachelornivå for de som ikke innehar dette.

➤ Kapittel 5.5 side 69

Kryss **Enig**

Kryss Uenig

Hvis uenig, begrunn svaret (fritekst)

Kateketisk kompetanse (sjelesorg, arbeid med andakt/preken, liturgi og gudstjenesten, kirkerommet mm) er viktig også for de som ikke er kateketer. Vi støtter forslaget om at det etableres ordninger som bidrar til å underbygge en

slik forventning, og vi forutsetter at Kirkerådet bidrar i finansieringen av en slik kompetansesatsing. Det kan f.eks. utvikles gode moduler på minimum 15 studiepoeng (helst 30 stp) for de som tilsettes som menighetspedagoger.

- 17.2. Satsingen på systematiske kompetanseutviklingstiltak og stipendordninger bør fortsette. Disse er viktige for å styrke ansattes mulighet til å heve formell kompetanse. **Enig**
- 17.3. Det kontinuerlige pedagogiske utviklingsarbeidet i menighetene bør styrkes gjennom systematisk arbeid med profesjonelle læringsmiljø i undervisningstjenesten, også lokalt (fellesråds-/prostinivå) og regionalt (bispedømmenivå). **Enig**
- 17.4. Arbeidsgiver må sørge for kontinuerlig kompetanseutvikling innenfor ulike relevante fagområder (slik som sosial-, spesial- og allmenn pedagogikk, digital kompetanse, frivillighet) og legge til rette for tverrfaglig samarbeid om kirkelig undervisning og læring. **Enig**

18. Frivillighet

- 18.1. Kompetansen på frivillighet bør styrkes hos sentrale nøkkelpersoner i menighetenes stab. **Enig**
- 18.2. Det bør arbeides med å legge til rette for ulike typer frivillighet. **Enig**
- 18.3. For å nå målene med kirkelig undervisning og læring bør det arbeides mer med strategisk ledelse av frivillige. **Enig**

19. Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjoner

- 19.1. Samarbeidet mellom Den norske kirke og organisasjonene i lys av målene for kirkelig undervisning og læring må fortsatt styrkes. **Enig**

20. Forskning, evaluering og fagutvikling

- 20.1. Det bør fortsatt satses på forskning på kirkelig undervisning og læring, i rammen av en helhetlig kirkelig FOUI-strategi. **Enig**

Eventuelt øvrige kommentarer til del 2